

Rondalles populars valencianes

Rafael Beltran (ed.), *Rondalles populars valencianes*, Publicacions UdV, València 2008.

Les rondalles són narracions breus, populars, de transmissió oral, que formen part del patrimoni lingüístic i folclòric de totes les llengües i cultures del món. Les rondalles pertanyien al món de la tradició: per passar les vetlles quan a fora era fosc i no hi havia televisió —que atueix la llengua i la intel·ligència—, la gent explicava rondalles, que contenien un món riquíssim de llengua i d'imaginació. Malaura-

dament, sembla que la rondalla tradicional té mala peça al teler, pel fet que —a partir de mitjan segle XX, en què la televisió va començar a envair la llar de les famílies— les rondalles van quedar araconades al món dels records dels qui ja som grans. Les generacions futures ho tenen malament per a poder esdevenir hereus d'aquest ric tresor de cultura popular.

Per sort, encara hi ha persones com ara el professor Rafael Beltran, que acaba de publicar un llibre deliciós: una antologia de 246 versions de rondalles valencianes, que constitueixen un repertori magnífic del gènere rondallístic segons la tradició popular oral de les comarques valencianes.

El recull de Beltran conté contes d'animals (1-39), rondalles meravelloses (40-86), narracions religioses (87-102), contes d'enginy (103-124), rondalles del gegant beneit (125-132), contarelles (133-228), contes formulístics (229-243) i tres rondalles sense catalogar. Els materials provenen de reculls previs que ofereixen totes les garanties de ser relats de la tradició folklòrica genuïna i no pas recreacions d'escriptors individuals.

L'editor recorda que la tradició de recollir i publicar rondalles populars al Principat té una tradició llarga, que va de Manuel Milà i Fontanals (1853) fins a Joan Amades (1950), per fer esment sols dels grans folkloristes clàssics. Entre els autors del Principat que han recollit i editat rondalles hi ha personatges tan significatius com Jacint Verdaguer. Al País Valencià, en canvi, la tradició comença amb la figura de Francesc Martínez (*Coses de la meua terra* [la Marina], 1912-1947) i arriba a un punt culminant amb les *Rondalles valencianes* d'Enric Valor (1950-1958).

En aquesta obra té un gran valor l'«Estudi preliminar» (35-80) i el «Catàleg» (541-764), estudi científic que R. Beltran fa sobre les rondalles recullides en aquest volum, editat amb una pulcritud i bellesa de disseny extraordinàries per les prestigioses publicacions de la Universitat de València. L'editor classifica cada rondalla segons el mètode científic adoptat internacionalment i conegut com a ATU (sigles d'Arne-Thompson-Uther, *The Types of International Folktales*, 2004), en què cada rondalla rep un número segons un catàleg de motius folklòrics uni-

versals, i alhora dóna informació sobre les versions orals i literàries que se'n coneixen, al mateix temps que hi fa altres comentaris pertinents de gran interès.

Apropar-se a aquestes rondalles valencianes és un exercici impagable de recerca del temps perdut, per dir-ho a la manera de Proust: «Puix senyors, en aquells temps antics, quan Elx era una ciutat que encara conservava totes les muralles que formaven la vila murada, diuen que en un dels pobles de la contornada vivia una jove molt bonica i graciosa a qui tot el món deia afectuosament Granereta de pastera...» (rondalla 67 del recull). Entre el començament d'una rondalla i la fi —«Conte contat, conte arrematat!, / per la ximenera se n'ha anat, / cauen ametles i torrat, / i qui no s'alce, s'ha cagat!» (rondalla 171)— s'hi escola tot un món d'imaginació, de bellesa i de llengua, que cal aprofitar.

Vull felicitar el professor Rafael Beltran i els seus editors per aquesta obra tan bella i de tant d'interès folclòric i lingüístic: és un veritable luxe per a tots els qui estimem el patrimoni d'aquests països de parla catalana. ♦

JOAN FERRER

Catalunya: estat de la nació

Carles Lladó (coord.), D.A., *Catalunya: estat de la nació*, Editorial Pòrtic, Barcelona 2008.

Es tracta d'un llibre realitzat per impuls de Carles Lladó i en el qual col·laboren fins a trenta autors; citant-los ompliríem gairebé l'espai de la ressenya. El llibre vol donar resposta al desconcert, al descontentament i a la indignació de molts ciutadans

catalans per la constant pèrdua de pes polític, econòmic, cultural i d'influència de Catalunya, i vol contribuir a despertar la consciència de catalanitat utilitzant el mètode de l'exposició dels greuges i la realització del seu diagnòstic, la promoció d'un corrent de catalanitat que es mobilitzi i el plantejament d'un pla tàctic que ens porti a la independència. Hem trobat a faltar, enmig de tants articles centrats en els greuges, algun escrit que parlés del tema de l'educació en els Països Catalans.

L'historiador Jesús Mestres trenca el foc fent-nos l'agenda històrica dels Països Catalans, diferenciant els moments històrics que considera positius dels que són clarament negatius. També es fa una recopilació del llibre sobre la *catalanofòbia* que en el seu dia va publicar el malaguanyat Francesc Ferrer, un terme que definia com la *ideologia de masses de l'espanyolisme* amb uns orígens molt reculats en el temps. De fet, un dels tres eixos que aguantarien aquella fòbia ideològica és l'arranament cultural i lingüístic que té com a ob-

jectiu assolir la colonització del poble català. Només per esmentar els escrits que tenen com a tema central la llengua, direm que en un altre escrit Eladi Crehuet parla de «llengua i notariat», constatant que sovint no es pot ni morir en català; mentre que J.M. Borrull fa una llista dels atacs a la llengua.

El col·laborador de LLENGUA NACIONAL Gabriel Bibiloni parla de la imposició de l'espanyol als Països Catalans fent una breu però precisa exposició històrica d'un procés encaminat a eradicar el català del seu territori històric. La construcció del modern Estat espanyol va associar-se a la imposició de l'espanyol com a única llengua d'ensenyament i al discurs de la llengua nacional (espanyola), presentada com a instrument de progrés, cultura, llibertat i benestar. Cal dir que l'agressió contra el català continua ben viva avui mateix a través de la perversió intrínseca de l'ordre establert no democràtic i desigualitari que viu la nació lingüística catalana, consistent en un discurs basat en el principi que «en aquest país, qui vul-

gui, pugui ser monolingüe en espanyol tota la vida, i desentendre's per complet de l'idioma propi del país on viu; mentre que el bilingüisme és estrictament obligatori per als catalanoparlants». Bibiloni afirma que efectivament el català té vida per a molt temps, perquè no s'ha trencat la transmissió familiar de l'idioma, però que hi ha moltes maneres de viure, i no té sentit que una gran part de les interaccions socials ens vegem obligats a fer-les en una llengua que no és la nostra.

La realitat demogràfica continua afavorint l'ús creixent de l'espanyol, convertit en vehicle neutre d'intercanvi social. El català només podrà viure si és la llengua d'interrelació entre les diverses comunitats amb qui compartim el territori. Finalment, el professor de Mallorca es pregunta si és possible un model igualitari dins l'Estat espanyol o si caldrà optar per la independència nacional com han fet els altres països que han normalitzat les seves llengües. ♦

JORDI SOLÉ I CAMARDONS